

RIKSADVOKATEN

Agder politidistrikt
Postboks 514, Lundsiden
4605 KRISTIANSAND S

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

21/1906 - 1 / RBR004

16.09.2021

Riksadvokatens forventninger til rollen som påtalefaglig etterforsningsleder

1. Bakgrunn

En kompetent og tilstedeværende ledelse, både påtale- og politifaglig, er avgjørende ved all etterforskning. Måten straffesakene ledes og styres på har ikke bare betydning for den enkelte sak, men innvirker på samfunnets tillit til påtalemyndigheten og politiet, og er en forutsetning for at straffesakene kan behandles effektivt og med høy kvalitet. En arbeidsgruppe oppnevnt av riksadvokaten fremhevet i 2013 fraværet av kompetent faglig ledelse og rutiner for støtte, kvalitetssikring, oppfølging og trening som de to viktigste årsakene til at omlag 1/4 av alle straffesakene i Norge hadde avvik fra forventet kvalitet. Funnene er over flere år omtalt i riksadvokatens mål- og prioriteringsskriv¹, se også riksadvokatens brev til Justis- og beredskapsdepartementet 16. januar 2016:

"Riksadvokaten er tydelig på at mangelfull etterforsningsledelse og fravær av systematisk erfaringslæring/kompetanseheving utgjør de viktigste årsakene til påviste avvik fra ambisjonen om "høy kvalitet" i straffesaksarbeidet."

Riksadvokaten konstaterer at det over tid, og ikke minst gjennom statsadvokatenes forsterkede fagledelse, etterforskløftet² etableringen av et fagutviklingsapparat³, har funnet sted en positiv utvikling innenfor straffesaksområdet, også hva gjelder omfanget av uønskede avvik. Samtidig er det bekymringsfullt at både litteratur⁴, Påtaleanalysen⁵ og fagutviklingsapparatet fremhever usikkerhet om krav og forventninger til hvordan påtalefaglig etterforsningsleder (heretter benevnt "PÅL") utfører sine oppgaver.

Påtalemyndigheten i politiet består av samvittighetsfulle og dedikerte medarbeidere, og brevet skal ikke oppfattes som en kritikk. Formålet er å skape større trygghet og forutsigbarhet gjennom å tydeliggjøre noen grunnleggende forventninger, og på den måten berede grunnen for en mer ensartet oppgaveløsning. Samfunnsutviklingen indikerer stadig høyere krav til kvalitet og profesjonalitet fra påtalemyndighetens side, og oppmerksomhet om hvordan rollen som PÅL best skal utøves i fremtiden er derfor nødvendig. Forventningene til hva retningslinjer fra riksadvokaten kan og bør løse av utfordringer er samtidig meget høye. Ingen saker er like, og ulike problemstillinger må alltid besvares innenfor en konkret kontekst. Det er også store forskjeller på det å lede en stor og alvorlig straffesak, og det å ha en

¹ Riksadvokatens mål- og prioriteringsrundskriv 1/2015-2021.

² Handlingsplan for løft av etterforskningsfeltet av 31. mai 2016.

³ Fagutviklingsapparatet for etterforskningsfeltet, med formål å være den sentrale utviklingsarenaen på området.

⁴ Tor-Geir Myhrer "Kvalitet i etterforskningen", særlig om påtaleansvarliges rolle og betydning.

⁵ NOU 2017:5 En påtalemyndighet for fremtiden (Påtaleanalysen).

portefølje med mange såkalte mengdesaker. Brevet gir i hovedsak mer overordnede føringer og anvisninger. Nærmere avklaringer må søkes hos Politihøgskolen, i fagutviklingsapparatet, hos statsadvokatene i deres fagledelse, ved evalueringer av enkeltsaker og i løpende tilbakemeldinger. Gjennomgangen representerer ingen uttømmende liste og skal ikke tolkes antitetisk.

I kapittel to gjennomgås sentrale kilder som omhandler og problematiserer rollen som PÅL. Kapittel tre er den rettslige reguleringen av rollen, før det i kapittel fire pekes på et sett av forventninger som ligger til enhver PÅL, og hvor målsettingen er å redusere forskjeller og bidra til en mer omforent oppgaveløsning. Kapittel fem omhandler sentrale spørsmål knyttet til kompetanse- og opplæring.

2. Aktuelle kilder

2.1 Innledning

Det stilles høye krav til dagens påtalejurister både fra politikere, overordnede, og allmenheten. Avveiningene som den enkelte stilles overfor i en hektisk hverdag, er mange og ofte krevende. Ikke sjelden må beslutninger fattes raskt. Prinsipper og skranker i straffesaksbehandlingen må holdes opp mot forventninger om åpenhet og innsyn. Kompleksiteten i rollen er økende. Internasjonale rettskilder og verdier som rettssikkerhet, likebehandling, objektivitet, uavhengighet og etikk har fått økt oppmerksomhet. Den teknologiske utviklingen forutsetter oppdatert forståelse og kompetanse. Parallelt med dette er påtalemyndigheten i politiet tilført nye oppgaver. Påtaleanalysen peker på tilrettelagte avhør og sakenes kompleksitet som sentrale "drivere."⁶

Straffeprosessloven og påtaleinstruksen har en relativt detaljert regulering av de fleste sidene ved selve straffesaksbehandlingen. Lovverket setter klare rammer for oppgaveutførelsen til påtalemyndigheten i politiet. Når det gjelder rollen som PÅL, stiller dette seg noe annerledes. Her gis det relativt få lovmessige føringer. Innenfor rammer gitt av riksadvokaten, har påtalemyndigheten i politiet på mange måter et betydelig handlingsrom. Den myndigheten og tilliten man er gitt, har bidratt til at mange opplever yrket som påtalejurist som både spennende og selvstendig.

2.2 Etterforskningsrundskrivet⁷

Rundskrivet behandler ulike sider ved etterforskningsbegrepet, herunder når politiets virksomhet er å anse som etterforskning. Her avklares hvem som har ansvaret for virksomheten og hvilke regler som skal etterleves. Rundskrivet har i ettertid fått tilslutning av så vel Stortinget som Justis- og beredskapsdepartementet, og er i dag den autoritative kilden for forståelsen og rekkevidden av etterforskningsbegrepet. Kunnskap om rundskrivet forutsettes hos alle PÅLer. Rollen som PÅL omtales nærmere i punkt V.

2.3 Forskning

Prof. Tor-Geir Myhrer publiserte i 2015 et forskningsarbeid om påtaleansvarliges rolle og betydning i en etterforskning. Han peker på at kvaliteten i etterforskningen i særlig grad påvirkes av tre rammeforutsetninger, nemlig de rettslige kravene og begrensningene som følger av straffeprosessloven og påtaleinstruksen, tilgjengelige ressurser (økonomi og personell), og aktørens personlige forutsetninger, kunnskap og erfaring.⁸ Deretter fremhever han følgende:

⁶ Påtaleanalysen kap. 7.

⁷ Riksadvokatens rundskriv 3/1999 om etterforskning.

⁸ Myhrer side 118 flg.

"Paradoksalt nok er det den rollen som har den mest omfattende rettslige forankringen – rollen som påtaleansvarlig – det har vært størst uklarhet og uenighet om i praksis."

2.4 NOU 2017: 5

Påtaleanalysen beskriver en utvikling hvor det stilles stadig høyere krav til påtalejuristene, hvor variasjonene i oppgaveutførelsen er stor, og hvor mange er usikre på hva som forventes av dem i rollen som PÅL:

"Hvordan den enkelte påtalejurist i politiet konkret løser sine oppgaver, varierer i stor grad (...) Forskjellene (er) tidvis uforklarlig store. Spesielt gjelder dette rollen som etterforsningsleder (...) Utvalget mener derfor at det vil være en fordel om man kan identifisere en "bonus pater familias-jurist" – den forstandige påtalejurist."

2.5 Fagutviklingsapparatet

Kripos etterlyste i 2019 en nasjonal kompetansestrategi for fagfeltet etterforsningsledelse. Det anbefales tydelige kompetansekrav på de ulike nivåene. Ovennevnte ble i 2020 fulgt opp i form av en kartleggingsrapport:

"Fagforvalter Kripos sendte i 2020 ut en spørreundersøkelse til alle politifaglige (PEL) og påtalefaglige (PÅL) etterforsningsledere. Undersøkelsen viser at mange ikke fyller kompetansekravene i henhold til de nasjonale rolledefinisjonene⁹, spesielt kravene til øvrig kompetanse som erfaring med Indicia Prosjekt og prosjektorganisert etterforskning. Respondentene beskriver en hverdag hvor det ikke er satt av tilstrekkelig tid til kompetanseheving og der det er vanskelig å bli prioritert eller få plass på etterspurte studier."

2.6 Nasjonal straffesaksinstruks

Nasjonale straffesaksinstruks (2019) skal blant annet understøtte en mer ensrettet oppgaveutførelse på nasjonalt nivå for landets påtalejurister. I punkt 2.5 gis prinsipielle avklaringer om rollen som PÅL, men primært på et overordnet nivå. Vedtagelsen av instruks medførte også innføringen av følgende begreper:

- Påtalefaglig etterforsningsleder
- Politifaglig etterforsningsleder
- Etterforsningsledelse (summen av påtalefaglig og politifaglig)

2.7 Nasjonale rolledefinisjoner

Politidirektoratets nasjonale rolledefinisjoner med kompetansekrav er underordnet den nasjonale straffesaksinstruks, og skal bidra til å sikre likere ansvar, myndighet, innhold og kompetanse i like roller på tvers av distrikter og særorgan. I instruks utdypes hvilket ansvar, hvilke oppgaver og hvilke kompetansekrav som ligger til PÅL.

3. Påtalemyndighetens rolle og ansvar

3.1 Det rettslige utgangspunktet

Det følger av strpl. § 56 annet ledd at riksadvokaten har det overordnede ansvaret for ledelsen av påtalemyndigheten. Straffesaksbehandlingen ligger under riksadvokatens ansvarsområde. Sammenholdt med påtaleinstruks 7-5 tredje ledd, som fastsetter at "påtalemyndigheten gir nærmere regler om prioritering og gjennomføring av etterforskningen i

⁹ Nasjonale rolledefinisjoner med kompetansekrav – etterforsningsfeltet, POD (2019)

straffesaker", gir dette riksadvokaten en vid adgang til å fastsette hvordan etterforskningen skal gjennomføres og hva den påtalemessige ledelsen bør omhandle. Dette omfatter også ansvaret for å definere den til enhver tid gjeldende norm om hvilke krav som skal stilles til etterforskningen både generelt og i den enkelte sak. Politidirektøren har på sin side ansvaret for at den definerte normen realiseres på en effektiv og hensiktsmessig måte gjennom kompetansehevende tiltak, god ressursallokering og organisering.

Fagledelse er den høyere påtalemyndighets systematiske arbeid for å heve kvaliteten på straffesaksbehandlingen i politiet, og skjer både gjennom behandling av enkeltsaker og gjennom andre tiltak. Lovens system, hvor påtalemyndigheten er inndelt i tre nivåer, forutsetter et element av fagledelse. Et system for god og løpende kommunikasjon og dialog er av samme grunn helt avgjørende. På området fagledelse har det skjedd mye positivt de senere årene, se rundskriv 3/2020 om statsadvokatenes fagledelse av politiet.

Strpl. § 225 første ledd og påtaleinstruksen § 7-5 annet ledd fastslår at påtalemyndigheten i politiet har ledelsen og ansvaret for etterforskningen. Dette innebærer myndighet til å treffe beslutninger om alt som skjer under etterforskningen, herunder om og hvordan det skal etterforskes og hvilke tvangsmidler som skal benyttes. Det er således ikke noe "restrom" utenfor påtalemyndighetens ansvarsområde under en etterforskning, se også Påtaleanalysen side 170 flg. Ved lovvedtak av 9. juni 2021 ble straffeprosessloven § 225 første ledd endret. Loven trer i kraft sommeren 2022. I første ledd slås det fast at det overordnede ansvaret for etterforskningen ligger hos påtalemyndigheten, og innebærer ingen endring av ansvarsforholdene etter gjeldende rett.¹⁰

Myhrer har i sin forskning side 132 operasjonalisert hva som ligger i å lede en etterforskning slik:

"Ledelse kan i hovedsak ta tre former. Den kan bestå i at den påtaleansvarlige kan beslutte, at vedkommende må veilede, eller at det må utføres kontroll. "

3.2 Beslutningskompetanse

Ledelse og beslutninger henger tett sammen. I det følgende diskuteres sentrale deler ved påtalemyndighetens beslutningsansvar- og kompetanse.

3.2.1 Hva skal etterforskes

Det følger av strpl. § 225 første ledd jf. påtaleinstruksen § 7-5 annet ledd at beslutning om å iverksette etterforskning ligger til påtalemyndigheten. I politidistriktene er det vanlig at det utarbeides retningslinjer om når og hvordan etterforskning skal skje, hvilke kategorier av saker som skal undergis etterforskning og hvilken prioritet disse i så fall skal ha. I praksis påbegynnes de fleste etterforskninger uten en konkret påtalemessig vurdering. Men også i slike tilfeller, hvor etterforskning iverksettes etter en generell instruks, må det etableres rutiner som gjør at PÅL er i stand til å følge opp saken under etterforskningen. Myhrer utlegger dette slik:

"Selv om det ikke skulle være gitt lokale retningslinjer om og i hvilken utstrekning den påtaleansvarlige skal delta i beslutningen om og i hvilken utstrekning det skal iverksettes etterforskning vil det ikke være i samsvar med kravene til en kvalitativt god etterforskning om de påtaleansvarlige helt abdiserer fra denne oppgaven. I saker som er alvorlige, omfattende eller kompliserte vil en forsvarlig påtalemessig ledelse kreve at den

¹⁰ Prop. 146L 2020-2021 og Innst. 609 L 2020-2021.

påtaleansvarlige involverer seg, og langt på vei beslutter, om og i hvilken grad saken skal bli gjenstand for etterforskning."

I disse avveiningene må PÅL ha et bevisst forhold til opportunitetsprinsippet.¹¹

3.2.2 Når starter etterforskningen?

De fleste straffesaker starter med en anmeldelse eller hendelse. Ved oppstart av egeninitierte straffesaker kan det være utfordrende å avgjøre når informasjonsinnhenting går over i en etterforskning. Disse sakene reiser regelmessig krevende spørsmål, eksempelvis om dokumentinnsyn. God kjennskap til etterretningsdoktrinen og normalinstruksen for politiets behandling av kilder og informanter (2019) er en forutsetning for PÅLer som jobber med slike saker, se også etterretningsdoktrinen punkt 6.3:

"I dag kvalitetssikres opplysningene i politiets kriminaletterretningsregister av særskilte tjenestemenn. Disse tjenestemennene må involvere påtalemyndigheten i de tilfeller det er nødvendig for å avgjøre om etterforskning er iverksatt eller bør iverksettes. Politijurister med et slikt kontrollansvar må være særlig skikket og ha god kunnskap om kildevern. Antallet jurister med slike oppgaver bør begrenses, siden eventuelle lekkasjer kan medføre fare for liv og helse."

3.2.3 Bruk av tvangsmidler

Det følger av straffeprosessloven at kompetanse til å beslutte eller begjære bruk av tvangsmidler i all hovedsak er lagt til påtalemyndigheten. I takt med økende tilgang på ulike metoder, har problemstillingen blitt ytterligere aktualisert. Tematisk kan problemstillingen knyttet til påtalemyndighetens beslutningskompetanse deles inn i tre spørsmål:¹²

- Er de bestemte vilkårene for bruk av tvangsmidler, herunder kravet om nødvendighet og forholdsmessighet (strpl. § 170a) tilstede.
- Om det enkelte tvangsmiddel ut fra en taktisk vurdering bør benyttes.
- Om tvangsmiddelet brukes riktig (omfang og varighet).

PÅL har gjennomgående god kunnskap om ordinære tvangsmidler. Når det gjelder skjulte etterforskningsmetoder, forutsettes at politidistriktet har utpekte ressurspersoner. Bruk av skjulte etterforskningsmetoder krever en særskilt god påtalefaglig etterforskningsledelse som følge av metodenes inngripende art og regelverkets kompleksitet. Kunnskap om tvangsmidler og metoder er ikke bare et spørsmål om rettslige rammer, men har også en viktig side til "hva fungerer når" og den forholdsmessighetsvurderingen som ligger til påtalemyndigheten. Her synliggjøres behovet for kompetanse og erfaring.

3.2.4 Taktiske beslutninger

Med taktiske beslutninger menes beslutninger om veivalg i etterforskningen, ut fra konkrete vurderinger om hva som til enhver tid vil gi det beste resultatet og som er best egnet til å opplyse saken. Begrepet har ikke et helt entydig innhold. Som leder av etterforskningen kan PÅL treffe beslutninger om alt som skjer under etterforskningen. Det går likevel et skille mellom hva PÅL formelt sett *kan* beslutte, og hva han/hun til enhver tid *bør* beslutte. Måten politietaten er

¹¹ Riksadvokatens rundskriv 3/2018 (kvalitetsrundskrivet) punkt 4.1.1.

¹² Myhrer side 140 flg.

organisert på, innebærer at påtalemyndigheten ikke i alle henseender forventes å treffe beslutninger som omhandler politiets etterforskere.

PÅL vil i sitt virke møte en rekke faglig dyktige og erfarne PELer. Disse skal møtes med åpenhet og respekt, snarere enn å fremholde rollen som leder av etterforskningen. Mange PELer har erfaring og kunnskap som gjør at de har gode forutsetninger for å treffe taktiske valg. Det er likevel ikke tvilsomt at mange taktiske veivalg har en side til påtalemyndighetens ansvarsområde. Eksempelvis vil rekkefølgen på avhør kunne innvirke på vurderingen av bevisforspillelse og behovet for klausulering; noe som i neste omgang kan være sentralt for videre varetektsfengsling. Påtalemyndigheten vil også i mange tilfeller ha de beste forutsetninger for å identifisere hva som blir sakens sentrale bevisstema, og når en sak ligger slik an at beviskravet for positiv påtaleavgjørelse er oppfylt. Påtalemyndigheten skal fortløpende vurdere forholdsmessigheten av tvangsmiddelbruk. Ved bruk av skjulte etterforskningsmetoder vil juridiske vurderinger og valg av fremgangsmåte ofte være tett sammenvevde problemstillinger. Disse eksemplene illustrerer at grensen mellom såkalte taktiske vurderinger og juridiske vurderinger ikke nødvendigvis er skarp eller entydig.

I den daglige og konkrete oppgaveløsningen, og kanskje særlig i de såkalte mengdesakene, overlates mange beslutninger i praksis til PEL. Slik bør det også være. Likevel forutsetter lovens system engasjerte og tilstedeværende PÅLer. Sentrale momenter i intensiteten i PÅLs involvering vil være sakens karakter, beslutningens karakter og dialogen mellom PEL og PÅL. Idealet er som ellers at viktige taktiske beslutninger best fattes i fellesskap og enighet innad i etterforskningsledelsen. Settes spørsmålet på spissen, har PÅL det avgjørende ordet.

3.2.5 Administrativ og personellmessig ledelse

Taktiske beslutninger må holdes adskilt fra spørsmål av administrativ og personellmessig karakter. Denne type avgjørelser ligger utenfor påtalemyndighetens faglige ansvarsområde. PÅL forventes ikke å befatte seg med spørsmål som primært knytter seg til den daglige ledelsen av etterforskningstemaet og den praktiske gjennomføringen av deres arbeid, typisk oppgaveutsetting og fordeling mellom etterforskerne i teamet. Selv om praktiske spørsmål knyttet til gjennomføringen av etterforskningen i utgangspunktet hører til PEL, kan slike spørsmål i enkelte tilfeller ha en side til påtalemyndighetens ansvar. Enhver etterforskning skal selvsagt være i tråd med de rettslige rammene som loven oppstiller. PÅL har av samme grunn en plikt til å gripe inn, eventuelt veilede, dersom gjennomføringen av etterforskningsskrittene ikke oppfyller lovens krav, eksempelvis en ransaking som går utover det rettens kjennelse åpner for, eller gjennomføres på en måte som gjør inngrepet uforholdsmessig. PÅL har også et overordnet ansvar for etterforskningens kvalitet, og kan dermed også ha grunn til å gripe inn hvis han/hun mener et etterforskningsskritt ikke utføres på en måte som sikrer tilstrekkelig kvalitet. Som eksempel kan nevnes et viktig avhør i en alvorlig sak som er tenkt gjennomført per telefon.

3.3 Veiledningskompetanse

PÅL skal påse at etterforskningen holder den nødvendige kvalitet. Ettersom oppgavene i en etterforskning i all hovedsak utføres av tjenestepersonell som ikke tilhører påtalemyndigheten, forutsetter modellen med en integrert påtalemyndighet i politiet at PÅL utøver ulike former for veiledning. Veiledningen vil typisk omhandle spørsmål knyttet til straffbarhetsvilkårene, reaksjonsspørsmålet og bruken av tvangsmidler. Generelt er det ønskelig at etterforskere får tilbakemeldinger på arbeidet de har utført. Slike tilbakemeldinger kan skje på formaliserte måter, men minst like viktig er den løpende dialogen og kontakten som alltid bør finne sted mellom PÅL og etterforsker. Graden og intensiteten i denne veiledningen må som ellers tilpasses den tid man har til rådighet og i hvilken grad slik veiledning anses påkrevet.

Både Politiets høgskolen, politidistriktene og PELene har et viktig ansvar med å veilede etterforskerne. PÅL kan likevel ikke unnlate å ta sitt selvstendige ansvar. PÅL bør engasjere seg på tjenestestedet og bidra med veiledning eller opplæring, typisk gjennom systematisk kunnskap om sentrale temaer på arbeidsplassen. Som eksempel kan en tenke seg

fagdager, lunsjforedrag av typen "hva utgjør sakens dokumenter", og bidrag i tilbakemeldingsmøter eller i den obligatoriske årlige opplæringen (OÅO). Utvikling krever tilbakemeldinger og bevissthet om feil, og det er et ledelsesansvar å sørge for at PÅL gis tid og anledning til å bidra med slik kompetanseheving, utlagt slik i avhørsrundskrivet:

"Etterforskningsleders ansvar omfatter også veiledning og tilbakemelding til avhører, uavhengig av sakstype og alvorlighet."

Riksadvokaten understreker viktigheten av at det tilrettelegges slik at PÅL gis mulighet for å tilegne seg nødvendig og relevant veiledningskompetanse.

3.4 Kontroll

3.4.1 Objektivitet

Objektivitetskravet, forankret i EMK artikkel 6 og nedfelt i strpl. §§ 226 tredje ledd og 55a siste ledd, står sentralt i all straffesaksbehandling. Politiet og påtalemyndighetens objektivitetsplikt skal etterleves gjennom å søke å klarlegge både det som taler for mistenktes skyld og uskyld. Utviklingen av systematisk hypotesetenkning og aktiv bruk av etterforskningsplaner, er uttrykk for et ønske om å støtte PÅL i etterlevelsen av dette idealet.

3.4.2 Fremdrift

I etterforskningsrundskrivet fremheves at PÅL skal ha særlig oppmerksomhet om fremdriften i saken. Ideelt sett bør praksisen med at PÅL og PEL setter seg ned sammen og beslutter hvilke saker som skal settes ut til etterforskning og når saken skal være ferdig etterforsket, gjelde i alle saker. Dersom det må prioriteres mellom de prioriterte sakene, er det viktig at PÅL engasjerer seg og sammen med PEL kommer frem til en riktig prioriteringsrekkefølge.

3.4.3 Notoritet

En viktig oppgave for PÅL er å kontrollere at straffesaken holder ønsket kvalitet, og at vilkårene i strpl. § 226 er oppfylt. Dette forutsetter god notoritet om ulike etterforskningskritt som er foretatt og de vurderinger som er gjort. Utviklingen har gått i retning av økte krav til etterprøvnbarhet, og PÅL er ikke bare ansvarlig for selve informasjonen, men skal også påse at det kan dokumenteres hvordan denne er fremkommet. Ikke minst ved avhør kan dette ha stor bevismessig betydning.

4. Grunnleggende forventninger

4.1 Innledning

I det følgende pekes det på sentrale elementer *utover* de rent formelle og rettslige posisjonene som ligger til PÅL. Gjennomgangen avgrenser mot kunnskap om straffeprosess og strafferett. Fokus rettes mot det som Påtaleanalysen omtalte som "*bonus pater familias-jurist – den forstandige påtalejurist.*" Gjennomgangen er ikke uttømmende, og punktene er ikke vektet innbyrdes.

4.2 God rolleforståelse

Utøvelsen av rollen som PÅL forutsetter at den enkelte kjenner konteksten for arbeidet man er satt til å utøve og lede. I det følgende fremheves sentrale perspektiver og dokumenter som den enkelte bør ha kjennskap til.

4.2.1 Kriminalpolitikk, styringssignaler og annen fagledelse fra overordnet myndighet

Den gjeldende kriminalpolitikken er styrende for de prioriteringer som foretas i påtalemyndigheten. Storting og regjering trekker opp hovedlinjene for påtalemyndighetens virksomhet, og kunnskap om hovedlinjene i kriminalpolitikken er av samme grunn viktig. Særlig forutsettes det kjennskap til hovedtrekkene i statsbudsjettet (Prop. 1 S) og Justis- og beredskapsdepartementets tildelingsbrev til Den høyere påtalemyndighet. Kunnskap om regjeringens handlingsplaner er også viktig.

Politiske føringer sammenfattes og konkretiseres i riksadvokatens årlige mål- og prioriteringsrundskriv. Her angis hvilke saker som skal gis forrang ved knapphet på ressurser. Rundskrivet omtaler sentrale politiske styringssignaler til påtalemyndigheten, og er obligatorisk lesing for alle landets påtalejurister. Riksadvokatens kvalitetsrundskriv og etiske retningslinjer¹³ for påtalemyndigheten er to andre sentrale dokumenter som det forutsettes at alle PÅLer aktivt bruker i oppgaveløsningen.

4.2.2 Påtalemyndighetens samfunnsoppdrag

God rolleforståelse forutsetter innsikt i påtalemyndighetens samfunnsoppdrag, som går ut på at påtalemyndigheten i politiet aktivt og effektivt sammen med politiet skal bekjempe og forebygge kriminalitet. Dette synliggjør påtalemyndighetens viktige rolle både som kontrollør og rettssikkerhetsgarantist, men også som deltakende, kompetent og aktuell samarbeidspartner og ressurs for politiet i prioriterings spørsmål og utviklingsarbeid.

4.2.3 "Nærhet og tilstrekkelig avstand"

Ordningen med en integrert påtales funksjon fremgår forutsetningsvis av straffeprosessloven kap. 6, og legger til rette for et nært og godt samspill mellom PÅL og PEL/etterforskerne. Tilhengerne trekker gjerne frem at det høyer kvaliteten og effektiviteten i etterforskningen, samt øker muligheten til å føre en effektiv legalitetskontroll med politiets virksomhet. Kritikerne har gjerne pekt på at ordningen med en integrert påtalemyndighet kan utfordre objektiviteten som følge av et for sterkt eierskap til straffesakene, med fare for å gå i bekreftelsesfellen.¹⁴ Det ligger et visst spenningsforhold i det å både skulle være en involvert og engasjert leder som samhandler tett med etterforskerteamet, men som også evner å opprettholde nødvendig avstand, for på den måten å sikre et objektivt perspektiv på sakens bevisligheter. Hvorledes man ser på seg selv og sin egen rolle, vil i vesentlig grad kunne påvirke oppgaveløsningen, sammen med ytre omstendigheter som mangel på fysisk nærhet og egnede lokaler. Det er neppe mulig, og kanskje heller ikke nødvendig, med en skarp avgrensning av hvor PÅLs ansvar slutter og PELs ansvar begynner når det kommer til den taktiske ledelsen av etterforskningen. PÅL blir ikke inhabil av å jobbe tett med etterforskere i sak, men skal ha et bevisst forhold til den grunnleggende rollefordelingen, og respektere denne. Idealet er en engasjert, aktiv og tilstedeværende påtalejurist, som samtidig anerkjenner PELs kompetanse og viktige rolle i en etterforskning.

4.3 God relasjonskompetanse

Rollen som PÅL er grovt sett todelt. PÅL skal ha bred kunnskap om strafferett og straffeprosess, men også kunne fremvise gode samarbeids- og lederegenskaper. Riksadvokaten har i ulike sammenhenger fremhevet at god saksledelse skjer i et tett samarbeid mellom PÅL, PEL og etterforskerne for øvrig. Hva som nærmere ligger i god relasjonskompetanse og godt samarbeid, og hvordan man oppnår dette, er her som ellers krevende å angi i detalj, men

¹³ Riksadvokatens rundskriv 2/2017.

¹⁴ Påtaleanalysen punkt 2.3.3.

omfatter elementer som evne til å lytte og revurdere egne standpunkter der det er grunn til det, vise respekt, ha en positiv innstilling, anerkjenne andres kompetanse, være nysgjerrig og løsningsorientert.

4.4 Prosjektstyringskompetanse

Rollen som PÅL kan i mange henseender arte seg som en form for prosjektledelse. Beslutninger skal skje på bestemte måter, ha nødvendig notoritet og skje på de plattformene hvor kommunikasjonen i etterforskingsteamet finner sted.

På etterforskningsstudiet Funksjonsrettet ledelse er kompetansekravene beskrevet slik:

- Evnen til å reflektere over egen lederstil, og være bevisst på hvilken stil som passer i hvilke situasjoner og overfor hvilke medarbeidere.
- Kunne anvende prosjektledelse i organisering, effektivisering og kvalitetssikring av etterforskningsprosessen. Planlegge, gjennomføre og dokumentere etterforskningen.
- Begrunne valg og anvende tilgjengelige etterforskningsmetoder.
- Samhandle med ulike samarbeidspartnere.
- Bidra i evaluering av straffesaker i læringsøyemed.

Her synliggjøres at PÅL må ha god kunnskap om verktøyene som skal benyttes når situasjonsbildet skal oppdateres, oppgaver fordeles og notoritet sikres. Fagutviklingsapparatets kartleggingsrapport, hvor det dokumenteres at mange PÅLer ikke fyller minimumskravene til det å beherske prosjektmodulen i Indicia og prosjektorganisert etterforskning, gir derfor grunn til en viss bekymring. I praksis betyr dette at mulighetene til å lede etterforskningen på en hensiktsmessig og kvalitativt god måte, vanskeliggjøres. Manglende kompetanse kan ikke utelukkende kompenseres gjennom studietilbud ved Politihøgskolen. Praktisk erfaring og læring i hverdagen er helt nødvendig. Politidistriktets ledelse må derfor legge til rette for at også PÅLer er i stand til å opparbeide økt erfaring fra prosjektorganisert etterforskning. Indicia prosjekt og etablering/-drift av E-KO.

4.5 Etterforskningsplaner og porteføljestyling

God planlegging, organisering og oppgaveutsetting skal sikre høy oppklaring. Et viktig hjelpemiddel er aktiv bruk av etterforskningsplaner.¹⁵ Disse bidrar til struktur, fremdrift og kvalitet i etterforskningen, og understøtter løpende beslutningsprosesser. For at planen skal fungere som et styringsverktøy, må PÅL aktivt delta i utforming, og ikke minst oppfølging og løpende oppdatering av planen.¹⁶ En forutsetning for å kunne prioritere og ha nødvendig kontroll over egen portefølje er aktiv bruk av BL og andre porteføljestyingsverktøy. Politidistriktet må legge til rette for nødvendig opplæring. Påtaleleder har et viktig ansvar med både å påse at den samlede straffesaksbehandlingen i enheten fungerer tilfredsstillende, samtidig som belastningen på den enkelte påtalejurist er akseptabel. Den enkelte påtalejurist må på sin side melde fra dersom porteføljen ikke lenger kan håndteres på en forsvarlig måte.

4.6 Den daglige oppfølgingen av etterforskningen

Rollen som påtalsansvarlig vil arte seg høyst ulikt i små og oversiktlige saker sammenlignet med større og mer alvorlige saker. Tilsvarende vil det å være påtaleansvarlig i et særorgan kunne arte seg annerledes enn i et politidistrikt. Hvorledes rollen bør utøves, kan også avhenge av hvilke ressurser som er tilgjengelig på etterforskingssiden. Rollen vil også kunne endre seg underveis - fra skjult fase, initialfase, tradisjonell etterforskning og til påtaleavgjørelse og

¹⁵ Kvalitetsrundskriv punkt 4.2.2.

¹⁶ Riksadvokatens rundskriv 2/2016 om politiavhør kap. 3: "Påtaleansvarlig skal ta del i utformingen av etterforskningsplanen og senere justeringer av denne, og må selvstendig ha full tilgang til planen til enhver tid."

iretteføring. Helt grunnleggende er at tilpasninger skjer på bakgrunn av overordnede føringer, og ikke med bakgrunn i egne individuelle oppfatninger og subjektive valg. Graden av involvering skal tilpasses behovet i den enkelte sak (alvorlighet, kompleksitet og stadium). Å fungere som PÅL i initialfasen av en større hendelse vil ofte kunne oppleves som krevende både i forhold til juridisk kompetanse, bevisvurdering og beslutninger, men også opp mot rolleforståelse, relasjonskompetansen og prosjektledelse. På en GDE¹⁷ vil mengden og bredden i saksfeltet og avveininger mellom kvalitet og effektivitet gjøre seg gjeldende. Hva som kreves i den daglige utøvelsen av rollen lar seg derfor vanskelig beskrive detaljert og presist.

4.7 Aktiv bruk av kvalitetsmarkørene

Kvalitetskravet er ufravikelig, og begrepet benyttes for å angi at etterforskingen og påtalearbeidet må tilfredsstillende visse krav eller standarder. Stortinget og regjeringen har over tid fremholdt at kvaliteten i straffesaksbehandlingen i politiet og påtalemyndigheten må bli jevnere. En fremskutt og integrert påtalemyndighet, som samhandler tett med etterforskningsmiljøene og ivaretar påtalemessig ledelse av etterforskingen, har i den sammenheng vært ansett som avgjørende. I arbeidet med handlingsplanen for løft av etterforskningsfeltet (2016) ble det identifisert 12 kvalitetsmarkører som ledd i å operasjonalisere kvalitetsbegrepet. Dette arbeidet er videreutviklet i kvalitetsrundskrivet. Selv om kvalitet fortsatt må forankres i fagkyndighet og erfaring, og i noen grad forblir skjønnsmessig og konkret, innebærer operasjonaliseringen at kvalitetsvurderingene over tid blir mer forutsigbare, konsekvente og sammenliknbare. Kvalitetsmarkørene synliggjør også at kvalitetsvurderingen må speile straffesaken. Riksadvokaten forutsetter at PÅL har et praktisk og bevisst forhold til de nevnte markørene, og at disse benyttes både under arbeidet med enkeltsaker, men også i forbindelse med systematiske evalueringer.

4.8 Effektivitetskravet og tilgjengelige ressurser

Etterforskingens omfang i den enkelte sak må avpasses etter formålet, jf. strpl § 226. Informasjon som innhentes skal være relevant for det straffbare forholdet som skal avklares. PÅL har en særlig viktig rolle i å vurdere når straffesaken er tilstrekkelig opplyst. Både en mangelfullt etterforsket sak og en overetterforsket sak representerer avvik fra målsettingen om høy og jevn kvalitet. For å påse at straffesaken etterforskes i et relevant omfang og med hensiktsmessig intensitet kreves at PÅL engasjerer seg og foretar veivalg og prioriteringer. Generelt er det større aksept for at PÅL treffer beslutninger som i ettertid viser seg å ikke være optimale enn at PÅL er fraværende og at straffeprosessuelle krav ikke etterlevs. Hvilke krav som kan stilles til etterforskingen må vurderes ut fra sakens art og alvor. Samtidig må PÅL i sine vurderinger og beslutninger i en pågående etterforskning også ta i betraktning politiets samlede oppgaveportefølje. Gode vurderinger forutsetter at PÅL har et realistisk forhold til rammeforutsetningene i enheten, og hva som med rimelighet kan forventes av ressurser (personell, kompetanse, materiell og økonomi).

4.9 Kunnskap om etaten og tilstøtende virksomhetsområder

En god etterlevelse av samfunnsoppdraget innebærer at PÅL bør ha innsikt og kunnskap om områder utenfor den tradisjonelle straffesaksbehandlingen. Forebygging og etterretning står i en særstilling, ettersom beslutninger som treffes her vil kunne påvirke etterforskingen.

Etterretning i politiet er et fag i stor utvikling. I Etterretningsdoktrinen fremheves viktigheten av etterretning som beslutningsstøtte for prioritering og styring. Påtalemyndighetens rolle omtales i punkt 6.3, hvor det blant annet heter:

¹⁷ Geografisk driftsenhet

"Påtalemyndigheten må gis nødvendig informasjon for å kunne vurdere om virksomheten er etterforskning (...). Påtalemyndighetens tidlige involvering og fortløpende involvering, særlig av gråsoner mellom ulike sporvalg, er nødvendig for å sikre at korrekt regelsett og ansvarsforhold gis anvendelse."

Betydningen av nasjonale, strategiske analyser om kriminalitet og samfunnsutvikling blir stadig viktigere. PÅL må rutinemessig gis tilgang til og sette seg inn i innholdet av disse, ettersom de har stor betydning for sentrale prioriteringer og veivalg på straffesaksområdet.¹⁸

Forebygging er politiets primærstrategi, og utviklingen går i retning av mer kunnskapsstyrt og målrettet innsats. Også påtalemyndigheten har en rolle her, og informasjon som har fremkommet i en etterforskning vil kunne gi grunnlag for effektive og målrettede tiltak.

4.10 God bevisvurdering

En helt sentral, men også krevende oppgave for PÅL, er å vurdere sakens beviser i alle fasene av en etterforskning. Er det rimelig grunn til å starte etterforskning, er mistankevilkåret ved bruk av tvangsmidler oppfylt, er saken tilstrekkelig opplyst og skal den henlegges eller avgjøres med en positiv påtaleavgjørelse. Bevisvurdering er ikke kunnskap eller kompetanse den enkelte jurist eller den enkelte etterforsker i særlig grad tilegner seg på i studiet eller under grunnutdanningen på Politihøgskolen. Samtidig er den juridiske metode, som står sentralt gjennom hele jusstudiet, med på å forberede jurister til å foreta systematiske og kritiske vurderinger. Evnen til å vurdere bevis utvikles også gjennom drøftelser med kollegaer, ved tilbakemeldinger fra overordnet påtalemyndighet, og ikke minst gjennom PÅLs erfaring som aktor i retten. Helt avgjørende er at påtalemyndigheten opptrer selvstendig og uavhengig i sin vurdering av bevisene. Forskning om justisfeil har i hovedsak vært rettet mot politiets etterforskning. Dette til tross for at de samme utfordringer (bekreftelsesfeller, gruppetenkning) vil kunne gjøre seg gjeldende for påtalejuristene, se Sture Bergwall-rapporten punkt 13.2.2:

"I et kunnskapsperspektiv er det tankevekkende at påtalemyndighetens egen bevisvurdering fortsatt fremstår som en erfaringsbasert øvelse, preget av individuelle løsninger. Det normative ideal er at godt, påtalemessig skjønn skal prege vurderingene og beslutningene med det (nå) kodifiserte objektivitets-prinsippet som rettesnor. Hvordan påtalejuristene rent praktisk bør gå frem, hvilken systematikk som bør følges for å sikre best resultat, finnes det lite forskningsbasert kunnskap om."

Her synliggjøres viktigheten av at PÅL kjenner til grunnleggende forskning på området, har oppmerksomhet omkring de ovennevnte utfordringene, og aktivt tilstreber en mest mulig objektiv vurdering av bevisene. Skriftlig kunnskapsoverføring i form av oversiktsrapporter eller bevisnotat vil ofte utgjøre et nyttig hjelpemiddel for påtalemyndigheten. Samtidig minner riksadvokaten om at aktiv bruk av slike rapporter ikke fritar påtalemyndigheten fra å foreta selvstendige vurderinger av bevisene.

4.11 Systematisk erfaringslæring og evalueringer

¹⁸ Påtaleanalysen, punkt 4.7

Påtalemyndigheten er en robust institusjon med en tydelig identitet som også skal være en lærende organisasjon. Slike organisasjoner kjennetegnes ved løpende tilpasninger, og med styringssystemer som legger til rette for god kunnskapsutvikling.¹⁹ I avhørsrundskrivet er dette utlagt slik:

"Politiet og påtalemyndigheten skal utvikle gode rutiner for kvalitetssikring, støtte, oppfølging, intern opplæring og trening. Systematisk erfaringslæring med tilbakemelding bør gjennomføres jevnlig, uten at dette fratar den enkelte et selvstendig ansvar for egen utvikling og læring."

Dette er senere fulgt opp og operasjonalisert i Handlingsplanen for løft av etterforskningsfeltet, hvor tiltak 4 beskriver en ønsket utvikling der politi og påtalemyndighet lærer av sine erfaringer og løpende gjør forbedringer i måten det jobbes på:

"Evalueringene og tilbakemeldingene skal ikke bare se på sluttresultatet, men også evaluere prosessen mot resultatet."

I tråd med føringer fra Politidirektoratet og riksadvokaten forventes i dag at PÅL aktivt deltar i systematiske evalueringer av straffesaker. Arbeidet skal prioriteres. I tillegg bør politiet ha systemer som understøtter erfaringsutveksling og ivaretagelse av kunnskap på systemisk nivå.

4.12 Utviklingsarbeid

Som leder av straffesaksbehandlingen er det en selvfølge at påtalemyndigheten legger til rette for og selv bidrar i utviklingen av etterforskningsfaget. Innføringen av stillingskategorien politiadvokat 2 og funksjonen fag- og opplæringsansvarlig, er uttrykk for en formalisering av en slik ønsket utvikling. Opprettelsen av disse funksjonene fritar likevel ikke den enkelte PÅL fra å holde seg oppdatert og bidra i en løpende fagutvikling. Opprettelsen av et fagutviklingsapparat står også helt sentralt. Apparatet er i dag den sentrale utviklingsarenaen på etterforskningsområdet, og påtalemyndigheten og politiet skal ta i bruk den metodikken som utvikles. Riksadvokaten har ved flere anledninger²⁰ minnet om

"... viktigheten av at alle tar et eierskap til det løpende utviklingsarbeidet som finner sted i apparatet, og bidrar i arbeidet med kontinuerlig å forbedre etterforskningsfaget."

Utviklingsarbeid omfatter også rettsutvikling, et område hvor påtalemyndigheten har et selvstendig og viktig ansvar for å bidra til rettsavklaringer og rettsutvikling.

4.13 God påtaleskikk og etikk

I tillegg til de prosessuelle grunnprinsipper som norsk straffeprosess er tuftet på, og som påtalejuristene i politiet skal anvende som rettesnor og tolkningsmoment i sitt daglige virke, har påtalemyndigheten også utviklet en såkalt *god påtaleskikk*. Dette er et samlebegrep for uskrevne og erfaringsbaserte normer som har nær sammenheng med god

¹⁹ Påtaleanalysen punkt 5.13.2: Sentralt her står sontringen mellom enkeltkretslæring og dobbeltkretslæring. Sistnevnte handler om å utvikle ny kunnskap og nye løsninger.

²⁰ Riksadvokatens rundskriv 1/2020 side 3.

rolleforståelse og praktisk anvendelse av de prosessuelle grunnprinsippene. Noen av disse normene er nedfelt i påtalemyndighetens etiske retningslinjer. Det forutsettes at den enkelte PÅL har et aktivt og bevisst forhold til disse.

4.14 Mediehåndtering

Å gi opplysninger til allmenheten er en del av PÅLs oppgaver. Det forventes derfor at PÅL har grunnleggende kunnskap og kompetanse om håndtering av media²¹, og er beredt til å ta ansvar for dette. Som et utgangspunkt bør det være en sammenheng mellom beslutningskompetanse/ansvar og kontakt med media. Strategi og uttalelser til media bør skje med utgangspunkt i det løpende samarbeidet i etterforskningsledelsen. Utspill i media kan potensielt påvirke viktige sider ved etterforskningen, og som leder av denne må PÅL involveres og avgjøre hva som på ethvert stadium av saken kan formidles allmennheten.

5. Kompetanse- og opplæring

Påtalejurister har sin embetseksamen/mastergrad, men å fylle rollen som PÅL fordrer adskillig opplæring og utvikling, noe som må tilføres etter ansettelse. Ikke bare som en grunnopplæring, men også videre i karriereløpet. En side ved dette er om påtalemyndigheten rekrutterer godt nok, og om etaten makter å beholde dyktige ansatte. Helt sentralt for at PÅL skal kunne klare å møte de krav og forventinger som foran er skissert, er at PÅL gis anledning til å skaffe seg riktig kompetanse. Steg én i en slik prosess vil være å definere hva som ligger til stillingen, se kapittel 3 og 4. Steg to handler om hvor, når og på hvilken måte kompetansen skal tilegnes. Den senere tids diskusjoner på Politihøgskolen, i fagutviklingsapparatet og i påtalejuristkorpset har samtidig synliggjort behovet for en enhetlig og omforent grunnstruktur om innholdet i rollen som PÅL. Fraværet av en slik helhetlig struktur gjør det krevende å skulle planlegge med opplæring og kompetanse.

Alle kompetansehevende tiltak og øvrig opplæring bør ses i sammenheng. Det er ikke slik at alle sider og forventninger til PÅL-rollen må fylles med tiltak i form av studier med studiepoeng. Det sentrale er at det finner sted en helhetlig tenkning rundt hva slags kompetanse den enkelte skal ha, hvem som skal tilby denne, hvordan dette skal skje, når i karriereløpet dette best bør finne sted og på hvilken måte. Grunnopplæring, etter- og videreutdanning må ses i sammenheng, og den utdanningen som tilbys, bør styres ut fra etatens behov. Kompetanseutvikling skjer også på andre arenaer og på andre måter enn gjennom formaliserte kompetansetiltak. For det første har den enkelte ansatte et selvstendig ansvar for egen læring. Dette forutsetter et reelt handlingsrom, og fagutviklingsapparatets kartleggingsundersøkelse viser at dette ofte er krevende i en hektisk hverdag. For det andre ligger det et viktig opplæringselement i selve oppgaveutførelsen, ved at man tilegner seg ferdigheter og kunnskap gjennom praktisk arbeid. Utfordringen ved denne type læring er at den ofte skjer ad hoc og er lite helhetlig orientert. Erfaringslæring er mest effektivt hvis yrkesutøvelsen skjer i et læringsperspektiv, med innslag av veiledning og tilbakemelding. For det tredje skjer læring gjennom tiltak som ikke nødvendigvis defineres som kompetansetiltak, eksempelvis deltagelse i ulike faglige fora. Et eksempel kan være de årlige påtalemøtene som statsadvokatene arrangerer.

Riksadvokaten konstaterer at dagens opplæring og kompetansetilbud for PÅLene kjennetegnes av relativt få lokale tiltak utover at de følger OÅO. Lokale kurs gjentas i liten grad fra år til år, og skjer gjerne som følge av initiativ fra enkeltpersoner, og ikke som følge av strategisk kompetansestyring. Manglende nasjonale tilbud har resultert i lokale initiativ av typen Hydra og Njord, som er myntet på de som skal lede i krise. FRL-E studiet er under revisjon. Frem til nå har kapasiteten på studiet vært for lav. I sum illustrerer dette behovet for en styrket strategisk kompetanseplanlegging. Dette sto sentralt i påtaleanalysen, hvor det under tiltak 2 heter:

²¹ Kvalitetsrundskrivnet punkt 4.9.

"Dagens kompetansetilbud til statsadvokatene og påtalejuristene i politiet er ikke godt nok. (...). Utvalget viker tilbake for en nærmere konkretisering av det materielle innholdet i et forbedret kompetansetilbud til statsadvokatene og påtalemyndigheten i politiet. Et slikt innhold må forankres i et strategisk kompetanseplanverk, og ligge til riksadvokaten. Med bakgrunn i de relativt entydige tilbakemeldingene utvalget har mottatt, antar utvalget at spørsmål om mer obligatorisk utdanning, tettere kobling mellom funksjoner og formell utdanning, samt økt oppmerksomhet omkring påtalekompetanse, bør vurderes."

Jørn Sigurd Maurud

Reidar Bruusgaard
førstestatsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Gjenpart

Justis- og beredskapsdepartementet, Politiavdelingen	Postboks 8005 Dep	0030	OSLO
Politidirektoratet	Fridtjof Nansens vei 14-16	0369	OSLO

Mottakere

Agder statsadvokatembeter	Postboks 504 - Lundsiden	4605	KRISTIANSAND S
Det nasjonale statsadvokatembetet	Postboks 2101 Vika	0125	OSLO
Finnmark politidistrikt	Postboks 501	9917	KIRKENES
Hedmark og Oppland statsadvokatembeter	Postboks 4457	2326	HAMAR
Hordaland, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter	Markeveien 4 c	5012	BERGEN
Innlandet politidistrikt	Postboks 355	2303	
Kripos	Postboks 2094 Vika,	0125	OSLO

Mottakere

Møre og Romsdal politidistrikt	Postboks 1353 Sentrum	6001	ÅLESUND
Møre og Romsdal statsadvokatembeter	Postboks 2517	6404	MOLDE
Nordland politidistrikt	Postboks 1023	8001	BODØ
Nordland statsadvokatembeter	Postboks 273	8001	BODØ
Oslo politidistrikt	Postboks 2093 Vika	0125	OSLO
Oslo statsadvokatembeter	Postboks 2100 Vika	0125	OSLO
Politiets sikkerhetstjeneste	Postboks 4773 Nydalen	0421	OSLO
Politi høgskolen			
Rogaland statsadvokatembeter	Postboks 180	4001	STAVANGER
Sør-Vest politidistrikt	Postboks 240	4001	STAVANGER
Sør-Øst politidistrikt	Postboks 2073	3103	TØNSBERG
Troms og Finnmark statsadvokatembeter	Postboks 2503	9267	TROMSØ
Troms politidistrikt	Postboks 6132	9291	TROMSØ
Trøndelag politidistrikt	Postboks 2475 Torgarden	7005	TRONDHEIM
Trøndelag statsadvokatembeter	Postboks 4733 Torgarden	7468	TRONDHEIM
Vest politidistrikt	Postboks 85	6901	FLORØ
Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter	Postboks 2630	3129	Tønsberg
Økokrim	Postboks 2096 Vika	0125	OSLO
Øst politidistrikt	Postboks 3390	1401	SKI